

Ha keddd van,

akkor ez Belgium. Ahol – akárcsak régen – újra riportokat olvashatunk az ÉS-ben, a tizenhatodik oldalon. Az ÉS az egy irodalmi és politikai hetilap, ez az írás meg nem akar reklám vagy fogadatlant prókátor lenni, meggyőződhet bárki, hogy riport van. És ez öröm. Lehet, hogy most ezt úgy magában nem is lehet érteni, hogy mért öröme az, hogy valami visszakérül a régi helyére – mégha pályázattal is, bár az sem mindegy; kiderül van jó pályázat – vagy, hogy valaminek helye van, ami nem mindegy. Ezt messzebről kellene kezdeni nem is a műfajjal, hanem azzal, ahonnan a riport is veszi magát. Az étellel kell kezdeni.

Amikor én olvasni kezdtem az ÉS-t, akkor olyan akart lenni az élet, mintha egyféle volna, mintha minden szél onnan fújna, mintha nem lett volna más magyarázat csak az, ami volt, s mintha ez úgy lett volna a jó és öröktől fogott és változatlan, mint rendszer, mint rend, mint minden. Ez volt tanítva, ez volt mondva, ez volt élve. Am közben, kicsi meg nagy csöppekben, hullott ám más is az ember szemébe, más dolgok, amik sehogyan sem fértek be, abba, amibe bele kellett volna férniük, mert nagyobbok voltak meg kisebbek meg más alakúak, gazdag formák egy szegény, buta magyarázatokkal teli világban. S ezek azután vágták, metszették, tépték le a hályogot az emberfia szeméről, amíg még csak meg nem látta, mi van. Ebben volt cinkos az ÉS, a tizenhatodik oldal, az egyik cinkos volt, mégpedig a legjobbak közül való. Várta az ember, megszokta, amikor meg nem jött, hát hiányzott.

Ma is emlékszem a zászlógyáros riportra, nem volt abban egy darab kommunista sem, nem volt abban egy deka szocializmus sem, semmi ellenzéki, semmi olyan, ami később jött, semmi olyan, ami ma a szótárban van arról, ami akkor volt. Jelszó meg patak, meg patkány, meg varangy, meg ez a harc lesz a végső, meg keresztsháború, felsorolni nem tudnám, mi nem volt abban a riportban abból, ami akkoriban volt, s mint kiderült abból is, ami azután jött. Az asszonyok azok benne voltak, ahogy viszik az anyagot, meg varrják a zászlót, meg, hogy mi van a zászló – sok vöröse például –, hogy miből van az ünnep, de leginkább az volt benne, hogy miből van a hazugság! S ez olyan pontosan benne volt, ez az egy zászlós-hazugság, hogy a többi hazugságok, amik nem a bot meg a vészon meg a gyár voltak, azok is mind megmutatták magukat, nem volt hova bújniuk többé, le voltak leplezve. Csak az asszonyok nem voltak hazugság, ők sors voltak meg élet, azóta tudom, milyen a jó riport, mire való.

Évekig azután nem volt riport az ÉS-ben, másutt is egyre kevesebb, fontosabb lett az életnél az, hogy változik, hogy gyorsan változik, billen, átfordul, s most másutt van. Még magyarázatok is születtek, hogy a riportra nincs idő, az életnek nincs ideje riportozni, mert politika van, győztesek meg vesztesek, csomó minden, ami csak gondolva van, nem érdekes a dzsungel, a mocsár vagy éppen a tiszta hegyoldal, a rét eső után, szóval a vidék, ahonnan vagyunk.

Vége ennek is. Érdekes. Érdekesek az új hazugságok, melyek az új zászlók alatt nőnek. Az élet is érdekes, ami mindezen kívül van, régin is meg újon is. Alatta vagy fölötté. Ellenére. Érdekes, hogy a sors, a sorsok megmaradtak a szabadságból is. Lentinek és fentinek. Ezerféleképpen. Hiába akar most az új is egy és egyféle lenni. Nem megy. És ha a sokaságnak nem jutna másutt hely, hát akkor ott lesz majd megint a tizenhatodik oldalon.

BALOG JÓZSEF

Ferenczi Krisztina naplója Neked írom

Máriai háborús naplóját olvastam legutoljára. Pest föl-szabadítása, könyvmentés, halottak, fekete piac, aztán a demokrácia első évei. Ezernyi novella-ötlet, az élet villanásai, arisztokratikus fennsőbbiség, nápolyi, svájci utak. A szellem, s az elegancia embere. Azt pedig vajon ki tudja, miért tartotta fontosnak Illyés, hogy aznap mit vacsoráztott Aczél Györggyel? A sonka fajtáját, a salátákat, vagy a bor évjárát. És itt a közelünkben Polcz Aleine tiszta-gyönyörű, megrendítő naivitása. Naplók. Személyesség és történelem.

Ferenczi Krisztina színművésznő tavaly ilyenkor még főnővért alakított a Száll a kakukban, aztán nem kevés keserűséggel, de igen gyorsan kellett távoznia a Szegedi Nemzeti Színházból. Már akkor írta azt a könyvet, mely *Neked írom* címmel jelent meg a napokban s műfaja szerint napló. A borítón az első férj, Tímár Béla arcképe látható.

Tímár Bélát 1988 őszén negyvenedik születésnapján váratlanul megműtötték. Malignus Asztrocitoma. Pillangótumor. Agydaganat, nagyon rosszindulatú, és hatalmas. Egy héttel a műtét előtt még premiere volt a Madáchban. Shakespeare. A tévedések végjátéka. A doktornő hitetlenkedve néz a volt feleségre. Játítani?! Így?! Visszakérdenek: És remény, van? „Lesz-e Tímár Béla még?„. Azt hiszem, tudniuk kell, mi várható, mondia a doktornő.

Október 16-án ezt írja

nagybetűvel Ferenczi Krisztina: EGY MÁSIK VILÁGBÓL NÉZEL RÁM.

Ha van tét élő és haldokló, egészséges és nagyon beteg ember között, akkor ez a naplónak is tétje lesz, akkor Ferenczi Krisztina zaklatott, fájdalmas mondatai is ezt a távolságot próbálják és próbálják átjárni, akárcsak az életben, otthontól kórházteremig, a szeretet különleges, fölszabadító erejével. S hogy mi ez a tét? Látni, tudni, érezni egymást, az utolsó pillanatig. Mert ki kell tölteni az életet, amíg van. Formák. Beletenni mindent, aminek van. És ezek ilyen pillanatok. Tragikusak, mindent kívánóak, koppan a földön az álarc. Ferenczi Krisztina nem szépítő, de *könyvét beragyogja a tragédiakézelés különleges méltósága*. Két ember közé odaállt a halál. Hónapokig tartó viaskodással igyekeztek átészni rajta.

„A legnehezebb, hogy nem lehet kifürkészni, mit élsz át belül, mit nem. Hiszen ha ezt tudni, sejtetni, gyanítani lehetne, vagy befogni azt a tartományt, ami belső otthonod ebben a nagyszekrényvel eltorlaszolt szörnyen kicsi négyágas szobában, azt is tudhatnánk, mi az, ami nem kímélet, hanem alkoskodás, ami nem tapintat, hanem hazugság, „viselkedés” számodra mibennünk, és éppen ezért türethetetlen.”

És ezeket a mondatokat egy színész írta.

Megrendítő, szívsvorító könyv.

DAL

Drien Károly halálára

1922. február 1-jén, 82 éves korában Budapesten meghalt Drien Károly, a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola nyugdíjas tanszékvezető főiskolai tanára. Temetése február 24-én volt a Rákoskeresztúri Új Köztemetőben.

Drien Károly életének jelentős részét Szegeden töltötte. Negyvenhat évesen került Szegedre, a tanárképző főiskolára. 1976-ban, 66 évesen ment nyugdíjba, de ezután is Szegeden maradt, dolgozott.

Életében tükröződnek azok a történeti események, amelyek 82 éve alatt játszódtak le.

Érsekújváron született 1910. május 1-jén. Édesanyja mosónő, édesapja vasúti pályamunkás volt. Elemi- és középiskoláit Érsekújváron végezte el. 1931-ben az érsekújvári reál Gimnáziumban érettségizett. 1937-ben a pozsonyi egyetem tanárképző tagozatán magyar-szlovák-testnevelő szakos tanári oklevelet kapott.

Döntő változás következett be életében 1946-ban, amikor a magyar-csehszlovák lakosságcsere-egyezmény keretében Magyarországra települt át. 1946-tól 1949-ig a Művelődésügyi Minisztérium külföldi kapcsolatok osztályán dolgozott. 1953-ban nevezték ki a Budapesti Pedagógiai Főiskola orosz tanszékére, adjunktusi beosztásba. A Budapesti Pedagógiai Főiskola megszüntetése után a Szlovák Nyelv és Irodalom Tanszékét is Szegedre helyezték.

Drien Károly életében egy újabb nagy változás 1956-ban következett be, amikor 1956-ban saját kérésére a minisztérium a Szegedi Pedagógiai Főiskola Szlovák Nyelv- és Irodalom Tanszékére nevezte ki tanszékvezetőnek, adjunktusi beosztásba. 1959-ben vette át a Neveléstudományi Tanszék vezetését s nevezte ki docensnek. 1968-ban főiskolai tanári kinevezést kapott és újra a Szlovák Nyelv és Irodalom Tanszékének vezetésével bízták meg. E munkaköréből is ment nyugdíjba, 1976-ban.

Jelentős szerepe volt a szegedi főiskola szerkesztésében megjelenő Módszertani Közlemények szerkesztőbizottsági munkájában.

1958-ban kapta meg a Felsőoktatás kiváló dolgozója kiutintatást.

Cseh, lengyel, orosz, szlovák nyelvismerete révén jelentős külföldi pedagógiai, pszichológiai műveket fordított le, lektorált, s aktívan vett részt a Tankönyvkiadó munkájában.

Az élet minden területén kemény, határozott egyéniség volt. Egyszerű, puritán egyénisége révén könnyen megnyerte tanítványainak, munkatársainak bizalmát. Annak ellenére, hogy eléggé zárkózott volt, segítőkészsége miatt is hamar tudott emberi kapcsolatokat kiépíteni. Vezetői beosztásában is közvetlen, humánus tudott maradni, s a „primus inter pares” elvét követte.

Tisztelettel, megbecsüléssel, szeretettel búcsúzzunk Tőle. Sok volt tanítványában, munkatársában hagyott marandandó vonást, tanári, emberi egyéniséget.

Dr. B. S.

ny. főiskolai docens

Link Mihály meghalt

Rég tudjuk, ez mindenkivel előfordul. Kivel előbb, vagy utóbb. Ő meg háborújárt egyén. Nem is kellett volna hatvannyolc évet mulatnia az árnyékvilágban, hogy ezt megnyerje, hogy tengelyt akasszon a csontkezével.

Az esztergomi születésű, Pápán diákoskodó, Szegeden diplomázó tanár az öregátothkzási futóhomokok végében csöppörődő Pusztamérgesen kezdi tanítani a betűvetést. Hét évig szánt-vet a buckák között, amikor a nagy önérettel magára adó Dorozsma magához inti. Kezére bíz három-négy lerongyolódott iskolaépületet, teli tiszta szemű, betűesek gyereksereggel, s gondjába ad száz putrilakot, csillogó szemű iskolakerülő vadat.

Na, Link Mihály tanár-igazgató, ebből a masszából gyúrjon napközis, gyerekközpontú, konyhás, étellel, tudással szolgáló, okos, értelmes, tisztességes emberségnek!

A tanár nekifeküdt, illetve feszült a földatmegoldásnak. És nemcsak virágzott, de megvalósult mindaz, amit kívántak tőle. Teljes harminckilenc évig tartott. Mindezen évek alatt ritkán lépdelt virággal fölhintett utakon. Am akadtak rajta lödköcsödések, cibálásos is talán, de igazából egy elköborolt kutya soha meg nem ugatta. Mi több, arra illetékesek kicsi csingilingekkel is megitstelték. Akkoriban egykori pad- és tanulóúrsai országos hírű korszorús költőként pöngették lantjaikat, főiskolai, vagy egyetem tanárként éltek éveiket. Nem irigység fogdosta mivoltát. Inkább meleg jó érzések sugárolták belvilágát, hogy hová íjuthat az egykori pápai diák. Soha föl nem szokta senki számlájára, hol ragadt ő a dorozsmai putrik szíkföldes sarába, hiszen őt sem szülte kisebb tehetséggel a szülő édesanyja a többenél.

Kedélyes belvilágában tán soha nem nyugodott le a derút árasztó nap. Fölnevelt hat saját gyermeket, akikre kilencvenhárom tanulmányi évet költött. Azok révén tizenhárom unoka tudja nagyapát. Így üzent a rákacsingató halálnak. Rajtam már nem foghatsz ki! De őrzik egykorvöltat tanítványainak számai, ha nem ezrei. Kiszámolja meg?

S hitvese, küzdőtársa, munka- és tanártársa, a közös küzdelemmel fölépített Dorozsma szélére futotta kétszobás családi házban, amelynek ablakából a belgrádi útra látni. S őrzzi a Cigánybizottság, amelynek örökös tagja volt, és nemely pedagógusegyesület, társulat.

Link Mihály aranydiplomája kiterítve várakozott, hogy a kezére kerüljön. Mellette aláíró penna, kalamáris fekete tintával.

Az óvatlan halál odalépett, oktanal mozdulatával ráddította a bakacsinszínát a díszes oklevélre.

Azt már el nem olvassa senki!

T. B.

Roszzul tudjuk, hogy...

Sok mindent tudunk tévesen, ám van néhány olyan, évtizedek óta vissza-visszatérő hiba, melyet még a helytörténettel foglalkozók is gyakorta elkövetnek: E cikk megírásához a végső elhatározást az adta meg, hogy az alsóvárosi

Havi Boldogasszony

templomot – e hasábokon – az egyháztörténész is Mátyás-templomként említette. *Bálint Sándor* két dologért tudott ingerült lenni. Azért, ha Mátyás-templomnak nevezték a Havi Boldogasszony templomot, és azért, ha Mihályteleknek mondták Szentmihályteleket. Ilyenkor a galambpéjú tudós pár másodpercre föl is fortyant, megemelte a hangját. A Szegedi Szótárban (1957) két helyen is ír a templomról. „*Alsóvárosi templom: a Havi Boldogasszony tiszteletére szentelt középkori gótikus templom, tudálekos, uraskodó nyelven hibásan Mátyás-templom*”. A másik helyen ezt olvashatjuk: „*Mátyás-templom: az alsóvárosi templom uraskodó, tudálekos neve. Valószínűleg Szegedi A. Kilit könyve (1862) nyomán terjedt el. Népünk sohasem említi így*.” Föllapoztam az egykori páter könyvét (valójában füzetét), hogy ez-e a hiba forrása. A szerző mindvégig Havi Boldogasszony templomról ír, igaz, azt állítja, hogy építését Mátyás király rendelte el (46. old.). *Ordinánsz Konstantin* is ténynek fogadja el a ha-

gyományt 1831-ben Szegeden megjelent könyvében (34. old.). Nem célja e rövid cikknek a hibaforrás megkeresése. Célja csak annyi, hogy a Havi (érsd: Havas) Boldogasszony (Sancta Maria ad nives) tiszteletére emelt templomot nevezjük a nevének. Azon a nevének, mely idestova fél évezredes...

Roszzul tudjuk, hogy

Károlyi Lajos

festőművész (1877-1927) gyalog zárandokolt el *Tolsztojhoz* Jasznjaja Poljanába. Ilyesmit sem Károlyi, sem oldalági rokonsága nem állított soha. A festő vonattal utazott a legközelebbi állomásig, és németül beszélt az írófejedelemmel. A téves adatot *Juhász Gyula* is leírta, hozzájárulván annak terjedéséhez: A század elején egy fiatal magyar művész gyalogszerrel indult el Jasznjaja Poljanába, hogy vizsgálatot és batoritást merítsen Tolsztojtól, akinek evangéliumi tanításait olvasta, és akinek életét is meg akarta ismerni. A fiatal magyar művész a személyes találkozás alkalmával csalódott Mesterében, de nem ábrándult ki az igazság kereséséből, mely egyetlen és állandó szenvedélye maradt mindhaláláig (Széphalom, 1927. 7-9. szám, JGYÖM 8:107).

Azt is rosszul tudjuk, hogy

Csáky József

szobrászművész (1888-1971), világhírű földink, a modern

plasztika egyik megalapítója gyalog ment Párizsba. A művésznek a Tiszatáj 1964. júniusi számában megjelent emlékezéséből tudjuk, hogy épület-szobrász barátjával gyalog vágtak neki az útnak. Szombat-helyen munkát kaptak, és sikerült annyit keresniük, hogy megvehessék a vonatjegyet.

Roszzul tudjuk, hogy

Löv Immanuel

hosszú ő-vel írta a nevét. A német helyesírás csak a rövid *ékezetes ő-betűt ismeri!* Löw ennek megfelelően írta a vezetéknevét. Sajnos a tudós főrbíró neve még a Hajnóczy utcai emléktáblára is hibásan van fölvéve...

Roszzul tudjuk továbbá

Osztróvszky

József (1818-1899) nevének az írását. Az egykori szegedi polgármester *hosszú ő-betűvel írta* vezetéknevének második magánhangzóját. Édesapjának a Dugonics-temetőben megmaradt sírján is Osztróvszky olvasható. Az ifjabb Osztróvszkynek az aláírása jól látható *Ruszoly Józsefnek A szegedi népképviseleti közgyűlés 1848-1871 című úttörő munkájában* (1984). Osztróvszkynek utcaja is van Szegeden, kétszeresen is ügyelnünk kell nevének az írására.

Roszzul tudjuk, hogy a Széchenyi téren, a városi széképület előtt április első

hetében virágba boruló fák – tulipánfák. A helyes nevük

liliomfa,

pontosabban rózsás liliomfa, latinul magnolia soulangiana. Vannak, akik a latin magnolia szót – teljesen helytelenül – olaszosan manyóliá-nak ejtik *Pásztor Jánosnak* (1881-1945) a városháza előtti díszkút szoborcsoportjai nem az Áldáshozó és a Romboló Tisza, hanem az

Áldáshozó és a Haragvó Balaton

allegóriái. *Ybl Ervin* (1890-1965), a Szegedhez erős szá-lakkal fűződő művészettörténész a Magyar Művészet 1938. évi 5. számának 131. lapján közli az Áldáshozó Balaton Balatoni sellők címmel. Ő – másokkal együtt – abban tévedett, hogy a szoborcsoport nem sellőket (halfarkú nőket), hanem najádokat (vízitündérek) ábrázol. A két alkotást *Klebelsberg Kunó* rendelte a tihanyi Biológiai Kutató Intézet részére. Akik járatosak a halak világában, állítják, hogy a szoborcsoportok közepére Balatonban honos halat mintázott a művész.

Mint bennszülőtt szegedi, ezért az utójára írt hibás adatért nehezebbek a legkevesébb. Ugye érthető?

APRÓ FERENC

Bemutatkozik az Új-Vidéki Műhely

Az Új-Vidéki Műhely, az újvidéki egyetem magyar tanszéke által kiadott folyóirat szerkesztői tartanak bemutatkozó találkót kedden este 7 órakor a JATE-klubban. Az eseményen részt vesz Papp Tibor költő, az újvidéki Új Symposion megbízott főszerkesztője, az Új-Vidéki Műhely felelős szerkesztője is.